

ня в "Хрести" Петропавлівської фортеці. Про це В.Гнатюка повідомив М.Коцюбинський, який в одному з листів до нього писав, що журнал "Вільна Україна" заборонено, а його редакторові А.Шабленку "виточено процес".

Діяльність В.Гнатюка була у полі зору і поета з робітників Т.М.Романченка. З особливою увагою він перечитував фольклорно-етнографічні праці вченого – автора збірок "Коломийки" /3 т./, "Гайки", "Колядки і щедрівки" /2 т./, "Українські народні байки" /2 т./, "Галицько-руські народні легенди" /2 т./, "Галицько-руські анекдоти". Як і В.Гнатюк. Т.Романченко у своїх фольклористично-етнографічних працях усну народну творчість вивчав у зв'язках з соціальними умовами життя народу, звертав увагу на фольклорні новотвори, знав праці В.Гнатюка "Пісенні новотвори в українсько-руській народній словесності" /1902/, "Війна і народна поезія" /1917/, "З російської народної поезії" /1917/, "Деякі уваги над байкою" /1916/, "Українська народна словесність" /1917/. У статті "Війна пожерла" Т.Романченко посилається на працю В.Гнатюка "Українська народна словесність" /Відень, 1917/. Стаття "Війна пожерла" надрукована 1925 року в журналі "Зоря". У ній маємо короткий аналіз тих фольклорно-етнографічних матеріалів, які знищені російською воєнщиною у 1914–1918 рр. у Львівському Науковому Товаристві ім. Т.Шевченка, секретарем якого був В.Гнатюк.

ОЛЬГА САВЧУК

/ Тернопільський педінститут /

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК ЯК ПОПУЛЯРИЗАТОР

АНТИЧНОСТІ НА СТОРІНКАХ "ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВОГО ВІСНИКА"

Розвиток національної культури неможливий без поєднання національного з міжнародним і загальнолюдським.

Учений великої ерудиції і широкого кругозору, В.Гнатюк тримав у колі своїх інтересів світову культуру, зокрема античну. Виявлені ним знання і власні судження з того чи того питання, пов'язаного з античністю, свідчать про глибокий інтерес ученого до античного світу. Античність була йому зрозуміла і близька своїм гуманізмом, досконалістю форм.

Знайомство з повідомленнями В.Гнатюка на сторінках "Літературно-наукового вісника" підтверджує думку, що вчений добре знав сучасні йому досягнення європейської класичної філології і був ґрунтовно ознайомлений з античною літературою, яку читав як в оригіналах, так і в німецьких та польських перекладах.

Значну увагу В.Гнатюк приділяв популяризації перекладів кращих зразків античної поезії українською мовою, вважаючи, що освоєння вершинних явищ світової культури - одне з першочергових завдань української літератури.

В.Гнатюк з прихильністю зустрів появу у 1901 році "Вибраних од Горация" в перекладі В.Щурата. У "Літературно-науковому віснику" він виступив з рецензією, в якій відзначив, що ця збірка перекладів прислужиться для галицьких гімназистів як підручник української мови, оскільки мова гімназіяльних підручників мала "дуже мало що спільного з українською мовою" /т.VII, 1901, с.8/.

В.Гнатюк заохочує В.Щурата вести "і далі розпочате діло, бо через те він може дати підставу до основної реформи руської /української - О.С./ мови в гімназіях, якої потреба відчувається на кожному кроці" /там же/. Рецензент вважає, що переклади В.Щурата не тільки допоможуть гімназістам краще зрозуміти поезію Горация, але й слугитимуть зразком, як треба перекладати античних авторів українською мовою. Привертає увагу оцінка Гнатюком перекладацького мистецтва В.Щурата. Він схвалює спробу перекладача якомога точніше відтворити не лише зміст, а й віршовий розмір першотвору.

Таким чином, В.Гнатюк поділяє погляди на переклад античних поезій І.Франка, який не раз звертав увагу на необхідність серйозного ставлення до форми оригіналу. З такою точкою зору не погоджувався А.Кримський. Останній стверджував, що в українській мові грецькі та латинські віршові розміри, за винятком гекзаметра, читаються важко, і пропонував перекладачам передусім піклуватися про збереження змісту першотвору, а тоді вже підбирати розмір, який відповідав би віршам такого змісту.

У сучасній теорії перекладу необхідність відтворення змісту оригіналу в органічній єдності з формою не викликає сумніву. В.Гнатюк мав рацію, коли позитивно оцінив спробу В.Шурата /на наш погляд, не дуже вдалу/ освоїти в українському перекладному письменстві античні поетичні форми.

Однак не можна погодитися з категоричністю твердження В.Гнатюка про легкість, плавність перекладу од Горація, який здійснив В.Шурат. Навпаки, "дослівність" перекладу, про яку дуже дбав автор у поєднанні з необхідністю зберігати ритм латинського оригіналу, змушувала В.Шурата подекуди чинити насильство над мовою перекладу.

Перу В.Гнатюка належать дві порівняно невеликі рецензії на переклади "Іліади" Гомера. У XXII томі "Літературно-наукового вісника" за 1903 рік Гнатюк зауважує, що появилася перший повний переклад Гомерової "Іліади" українською мовою. На думку В.Гнатюка, "Омирова "Ільйонянка" С.Руданського не лише не поступається, але й перевищує відомі переклади "Іліади" польською та німецькою мовами. Очевидно, маються на увазі переклади "Іліади", здійснені польським письменником Ф.К.Дмоховським та німецькими поетами Г.А.Бюргером і Й.Г.Фоссом. Відзначимо, що І.Франко, порівнюючи "Ільйонянку" С.Руданського з німецькими та польськими перекладами Гомера, прийшов до такого самого висновку. /Франко І. Передмова /до видання "Іліади" Гомера в переспіві С.Руданського// Зібр.творів: У 50 т.

-К.: Наукова думка, 1986. -Т.І. -с.399/.

У 1904 році В.Гнатюк повідомляє про вихід у світ окремих пісень з "Іліади" Гомера у перекладі Петра Байди /Ніщинського/ і відзначає, що видання "Омирової "Ільйонянки" С.Руданського не усунуло потреби видання перекладу П.Ніщинського, оскільки обидва переклади дуже відрізняються один від одного /ЛНВ, т.ХVII, кн.ІХ, с. 180-181/.

Рецензуючи переклади античних поезій українською мовою, В.Гнатюк не аналізує їх детально, не зіставляє з оригіналами. Мета рецензента, на нашу думку, - повернути увагу широких кіл читачів, особливо молоді, до читання кращих зразків світової літератури саме в українських перекладах.

ДМИТРО СКІЛЬСЬКИЙ

/ Тернопільський педінститут/

ПУБЛІЦИСТИЧНІ ПРАЦІ ВОЛОДИМИРА
ГНАТЮКА ПРО ОСВІТУ НА УКРАЇНІ

Незважаючи на величезну фольклористичну, етнографічну, видавничу діяльність, В.Гнатюк не залишив поза увагою і питання народної освіти і в своїх публіцистичних статтях висловив цінні думки щодо її дальшого поступу. Він з гіркістю зазначав, що в Галичині, Закарпатті, Буковині, на російській Україні народ в селах "мало або й зовсім непросвічений, полишений сам собі на волю без ніякого провodu інтелігентних людей"./Етнографічний збірник. Т.6.Львів, 1899, с. 3/. Значна кількість народних шкіл в Галичині існувала лише на папері, вони були фактично не українські, а переважно ут-раквістичні /польсько-українські/, за винятком незначної частини більшекласових шкіл в містах. Немає зовсім українських виділових, фахових, рільничих шкіл, учительських семінарій, реальних, вищих